

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2022

**GESKIEDENIS V2
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 23 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGS-TOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek inligting uit bronne. • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne. • Definieer historiese begrippe/terme. 	30% (15)
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretasie van bewyse uit bronne. • Verduidelik inligting verkry uit bronne. • Analiseer bewyse uit bronne. 	40% (20)
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne. • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings. 	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige relevante antwoord.
- Daar word van leerlinge verwag om 'n standpunt in te neem in die beantwoording van 'tot watter mate' vrae om enige punte te verdien.

1.3 **Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae**

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord
- Gee aandag aan die puntetoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓)
- Indien 'n vraag 4 punte tel word 4 regmerke (✓✓✓✓) aangedui

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.
- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort kommentaar bv.

_____ * _____ * _____
 _____ * _____ * _____ ✓✓✓ Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerke vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt aan die regterkantse onderste kantlyn, bv.

$\frac{32}{50}$

- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE**2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:**

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir *enige ander relevante antwoord*.

2.3 Globale assessering van die opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'modelantwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument.
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun.
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures vir die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyn), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **PEEL-struktuur** in gedagte by die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waaroor die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevant voorbeelde moet gegee word om die argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.4 Die volgende simbole MOET in die assessering van opstel gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie ^
- Verkeerde stelling _____
- Irrelevante stelling |
|
|
- Herhaling R
- Analise A√
- Interpretasie I√
- Argument LOA↕

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle.

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

KOMMENTAAR

Vraag herkenbaar in antwoord.

Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument.

NASIENMATRIKS VIR OPSTEL: TOTAAL: 50

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAK 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAK 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAK 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Vraag sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord; effense poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1: HOE HET WIT SUID-AFRIKANERS DIE APARTHEIDSREGERING GEDURENDE DIE 1980's UITGEDAAG?**

- 1.1 1.1.1 *[Definisie van historiese konsep uit Bron 1A – V1]*
- Om verpligte militêre diensplig te verrig
 - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*
- Verbreding van die regte van gewetensbeswaardes
 - Die skepping van die stelsel van alternatiewe militêre diens sonder die element van straf (2 x 1) (2)
- 1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*
- Niemand moet gedwing word om wapens teen hulle wil op te neem nie
 - Om die element van straf te verminder
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2]*
- Binne Suid-Afrika was die weermag gebruik om die weerstandsbewegings te onderdruk
 - Die SAW het Namibië onwettig beset
 - Die SAW het in Angola teen die kommunistiese magte geveg
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.2 1.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*
- Die ECC het gevoel dat dit moreel verkeerd is om mense dood te maak
 - Die ECC wou nie teen mede-Suid-Afrikaners veg wie vir geregtigheid/vryheid veg nie
 - Was nie meer bereid om apartheid te handhaaf en te beskerm nie
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
- 'n Lewe in ballingskap
 - 6 jaar tronkstraf (2 x 1) (2)

- 1.3 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1A en 1B – V3]*
- Bron 1A meld dat die SAW betrokke was by die verdediging en handhawing van die apartheidsstelsel en Bron 1B toon dat die SAW gehelp het om die apartheidsbeleid te implementeer
 - Bron 1A dui aan dat die SAW by operasies buite die land betrokke was, terwyl Bron 1B toon dat jong mans opgeroep is om die onwettige besetting van Namibië te handhaaf en 'n onregverdigde oorlog teen die buiteland gevoer het.
 - Bron 1A meld dat jong dienspligtiges in ballingskap gegaan het en tronk toe gestuur is omdat hulle geweier het om militêre diens te doen en Bron 1B toon die gevolge vir die weiering om militêre diens te doen
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.4 1.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- Anton Eberhard (1 x 1) (1)
- 1.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*
- Hy het geglo apartheid moet beëindig word
 - Hy het geglo dat die SAW die apartheidsregering/wit oppergesag handhaaf en beskerm
 - Hy het geglo die onderdrukking van die swart meerderheid was verkeerd
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.4.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'Sy baas, in reaksie wat die heersende wit houding tipeer wat in woede gevra word ...'
 - 'So wie gaan verhoed dat ons dogters verkrag word' (Enige 1 x 2) (2)
- 1.4.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'n Vriend is aangehou ten tye van sy oproep
 - Hy het met Vusi bevriend geraak en 'n voorsmakie gekry van wat die lewe vir swart Suid-Afrikaners was (2 x 1) (2)
- 1.5. 1.5.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- Interne weerstand teen die apartheidsstelsel het toegeneem
 - Verskillende organisasies het stakings, boikotte en ander vorme van protesaksies van stapel gestuur om apartheid te beëindig
 - Swart Suid-Afrikaners was ontevrede met die kosmetiese veranderinge wat die P.W. Botha-regering aangebring het
 - Suid-Afrika het onregeerbaar geword
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.5.2 *[Definisie van historiese konsep uit Bron 1D – V1]*
- Opsetlike en beplande moord op mense wat aktief gekant was teen die apartheidsbeleid
 - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

- 1.5.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1D – V1]*
- Het venynige smeerveldtog gevoer
 - ECC-kantore is toegeslaan
 - 75 aktiviste is aangehou
 - Tydperk van gevangenisstraf het van twee tot ses jaar toegeneem (Enige 3 x 1) (3)
- 1.5.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- Dat dit deel van die ANC was wat die regering wou omverwerp
 - Geglo dat hulle met die kommuniste beplan het om Suid-Afrika oor te neem
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.5.5 *[Evalueering van die bruikbaarheid van bewyse uit Bron 1D – V3]*
Die bron is BRUIKBAAR omdat:
- Dit is as bedreiging vir die regering beskou
 - Die regering het die ECC verbied
 - Meer wit Suid-Afrikaners het geweier om by die SAW aan te sluit
 - Diensplig is van twee jaar na een gesny
 - ECC-amptenare is deur die apartheidsregering geteister
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 1.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*
Kandidate kan die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:
- Het die ECC gevorm (Bron 1A)
 - Geweier om militêre diens te doen (Bron 1A)
 - Sommige het uit Suid-Afrika gevlug om militêre diensplig te vermy (Bron 1A)
 - Die ECC het geweier om met die implementering van die apartheidswette te help (Bron 1B)
 - Geweier om teen swartes in die townships te veg (eie kennis)
 - Aan wit Suid-Afrikaners geopenbaar die impak wat apartheid op hul lewens gehad het (eie kennis)
 - Anton Eberhard het geglo dat die huidige regering geen reg het om aan bewind te bly nie en nie ondersteun moet word nie (Bron 1C)
 - 7 589 dienspligtiges het versuim om vir nasionale oproep aan te meld (Bron 1D)
 - Verskillende veldtogte wat deur die ECC gehou is, het daartoe bygedra om die land onregeerbaar te maak (eie kennis)
 - Sommige blankes het eerder in ballingskap gegaan of hul studies verleng as om militêre diens te doen (Bron 1D)
 - Die ECC was as direkte vyand/bedreiging van die SAW beskou (Bron 1D)
 - Die ECC het druk op die dienspligstelsel geplaas en dit onmoontlik gemaak vir die staat om te implementeer (Bron 1D)
 - Black Sash het nagwaak teen die apartheidswette gehou (eie kennis)
 - Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor hoe wit Suid-Afrikaners die apartheidsregering gedurende die 1980's uitgedaag het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor hoe wit Suid-Afrikaners die apartheidsregering gedurende die 1980's uitgedaag het. • Gebruik bewyse op basiese manier om 'n paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreeer 'n deeglike begrip oor hoe wit Suid-Afrikaners die apartheidsregering gedurende die 1980's uitgedaag het. • Gebruik bewyse baie effektief in georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DIE MOORD VAN AKTIVIS SIPHIWO MTIMKULU GEHANTEER?

- 2.1 2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- ‘Om na slagoffers se stories te luister’
 - ‘Om amnestie aan te bied’
- (2 x 1) (2)
- 2.1.2 *[Definisie van historiese konsepte uit Bron 2A – V1]*
- Amptelike kwytskelding vir polities gemotiveerde misdade
 - Enige ander relevante antwoord
- (1 x 2) (2)
- 2.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- ‘Desmond Tutu’
- (1 x 2) (2)
- 2.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*
- Baie oortreders van politieke misdade het by die amnestieverhore gelieg en met moord weggekrom
 - Baie veiligheidspolisie het nie die volle waarheid van hul gruweldade bekend gemaak nie, maar het amnestie verkry
 - Baie oortreders het net erken wat alreeds geweet is vir die verkryging van amnestie en het onopregte verskonings aangebied
 - Dit was swart versus wit by die WVK
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*
- ‘Kongres van Suid-Afrikaanse Studente (COSAS)’
- (1 x 1) (1)
- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- COSAS was met by verbode politieke organisasies geaffilieer
 - Hy bevorder die doelwitte van die bevrydingstryd
 - As die leier van COSAS is hy as aanstigter/opstoker teen apartheid beskou
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2.3 *[Definisie van historiese konsepte uit Bron 2B – V2]*
- Onmenslike/ straf van mense wat apartheid teengestaan het
 - Metode wat gebruik word om inligting oor die aktiwiteite van die bevrydingsbewegings te verkry
 - Om slagoffers te dwing om iets te erken wat hulle nie gedoen het nie
 - Enige ander relevante antwoord
- (Enige 1 x 2) (2)
- 2.2.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- ‘Elektriese skokke’
 - ‘Geslaan’
 - ‘Byna met ’n nat handdoek versmoor’
- (2 x 1) (2)

- 2.3 2.3.1 *[Interpretasie uit bewyse Bron 2C – V2]*
- Om die nagevolge van die vergifting op Sphiwo te toon
 - Hy word omring deur jong kamerade / COSAS-lede wat hom beskerm en steeds waardeur as aktivis
 - Dit wys dat Sphiwo steeds deur die regering as bedreiging beskou word, daarom die teenwoordigheid van 'n polisieman met 'n geweer
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]*
- “Vergifting van mense sal ons nie keer nie” (1 x 2) (2)
- 2.4 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 2B en 2C – V3]*
- Bron 2B dui aan dat Sphiwo weens vergifting na die Groote Schuur-hospitaal geneem is en Bron 2C wys dat Sphiwo die hospitaal verlaat ná sy behandeling
 - Bron 2B dui aan dat die veiligheidspolisie die aktiwiteite van Sphiwo fyn dopgehou het en Bron 2C wys hoe gewapende polisiebeampte Sphiwo fyn dopgehou toe hy die hospitaal verlaat het
 - Bron 2B dui aan dat COSAS baie in die bevrydingstryd betrokke was is en in Bron 2C toon dat vergifting hulle nie sou stop nie (wat beteken dat hulle die bevrydingstryd sal voortsit)
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.5 2.5.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V1]*
- General Nic van Rensburg (1 x 1) (1)
- 2.5.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- Om die veiligheidspolisie te beskerm
 - Om die apartheidsregering te beskerm
 - Hy wou nie vir moord tronk toe gestuur word nie
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 2.5.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- ‘Topsy Madaka’ (1 x 2) (2)
- 2.5.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- Hulle was aktief betrokke by die weerstandsbeweging
 - Hulle het beplan om die apartheidsregering omver te werp
 - Hulle was lede van die verbode ANC/COSAS
 - Hy was 'n doring in die vlees vir die veiligheidsmagte
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)

2.5.5 [Evalueer die betroubaarheid van die bewyse uit Bron 2D – V3]

Hierdie bron is BETROUBAAR omdat:

- Dit is 'n primêre bron aangesien Nic van Rensburg direk betrokke was by die moord op die twee aktiviste
- Die amnestie-aansoek waarna verwys word, is voor die WVK se amptelike amnestiekomitee verwerk
- Dit gee die name van veiligheidspolisieman wat betrokke was by die teregstelling van Siphiso Mtimkulu
- Dit verduidelik hoe Siphiso Mtimkulu en Topsy Madaka tereggestel is
- Dit verduidelik hoekom die veiligheidspolisieman amnestie deur die WVK toegestaan is
- Enige ander relevante antwoord

(Enige 2 x 2) (4)

2.6 [Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]

Kandidate kan van die volgende aspekte in hulle antwoorde insluit:

- Die rede vir die stigting van die WVK was om die verlede te hanteer (Eie kennis)
- WVK het 'n platform verskaf om na slagoffer se stories te luister (Bron 2A en Bron 2B)
- WVK het nasionale versoening en genesing bevorder (Bron 2A)
- Die WVK het volle amnestie gebied aan diegene wat na vore gekom het en hul misdade beken het (Bron 2A)
- Joyce Mtimkulu kon haar storie vertel tydens die WVK-verhoor van die marteling en vergiftiging van haar seun (Bron 2B)
- Polisieman met 'n versteekte geweer dui aan dat Siphiso 'n bedreiging vir die regering was wat tot sy ontvoering en dood gelei het (Bron 2C)
- Afgetrede veiligheidspolisiemanne het gelieg voordat hulle om amnestie aansoek gedoen het (Bron 2D)
- Afgetrede veiligheidspolisiemanne moes die waarheid oor die dood van Siphiso en Madaka openbaar (Bron 2D)
- Van Rensburg en Niewoudt het voor die WVK verskyn (Bron 2D)
- Bely hoe hulle Siphiso en Madaka gemartel het in sy amnestieverhoor (Bron 2D)
- Slagoffers het die geleentheid gehad om diegene wat hul geliefdes seergemaak het, te konfronteer (Eie kennis)
- Oortreders is amnestie toegestaan (Bron 2D)
- Ondersteuners wou hê die oortreders moet gestraf word (Eie kennis)
- Joyce Mtimkulu het sluiting gekry (Bron 2D)
- Joyce was 'gelukkig' met die WVK-proses (Bron 2D)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor hoe die Waarheids-en-VersoeningsKommissie (WVK) die moord van aktivis Sphiwo Mtimkulu hanteer het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse meestal relevant en hou in groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor hoe die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) die moord van aktivis Sphiwo Mtimkulu hanteer het. • Gebruik bewyse op basiese manier om paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer deeglike begrip oor hoe die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) die moord van aktivis Sphiwo Mtimkulu hanteer het. • Gebruik bewyse baie effektief in georganiseerde paragraaf en toon begrip van onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)

[50]

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET GLOBALISASIE OP ONTWIKKELENDE NASIES GEHAD?

- 3.1 3.1.1 *[Verduideliking van historiese konsep uit Bron 3A – V1]*
- Globalisering beteken dat lande meer interafhanklik word en dat mense oor die hele wêreld meer aan mekaar verbind is
 - Globalisering het gelei tot die monopolisering op nywerhede deur groot sakeondernemings, wat groot winste maak ten koste van onderontwikkelende en onontwikkelende lande
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Internasionale Monetêre Fonds (IMF)
 - Wêreldbank (2 x 1) (2)
- 3.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]*
- Globalisering vind gewoonlik in demokratiese lande plaas
 - Baie ontwikkelende lande wat nie demokraties is, was gedwing om hul politieke stelsels te verander as vereiste vir buitelandse hulp van die Westerse lande
 - As globalisering tot voordele in spesifieke demokratiese land lei, help dit om demokrasie in daardie land te handhaaf
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 3.2 3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*
- 'Verhoogde internasionale handel'
 - 'Maatskappy wat in meer as een land werksaam is'
 - 'Groter afhanklikheid van die globale ekonomie'
 - 'Vrye beweging van kapitaal, goedere en dienste'
 - 'Erkenning van maatskappye soos McDonald's en Starbucks in minder ekonomies ontwikkelde lande' (Enige 2 x 1) (2)
- 3.2.2 *[Interpretasie van bewyse vanuit Bron 3B – V2]*
- Globalisering het veroorsaak dat die wêreldmark deur ryk lande oorheers word
 - Ontginning van natuurlike hulpbronne in minder ekonomies ontwikkelde lande deur ryk lande
 - Arm lande trek nie voordeel uit die winste wat in hul lande gemaak word nie
 - Arm lande het van buitelandse lenings afhanklik geraak
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]***JA**

- McDonald's is 'n multi-nasionale maatskappy en dit toon sy ekonomiese mag en beheer
- McDonald's het 30 000 restaurante in 119 lande. Dit wys sy oorheersing
- Enige ander relevante antwoord

NEE

- McDonald's is internasionaal en het baie afsetpunte om hul naam te onderhou
- Dit het te veel ondervinding gehad
- Kan nie as 'n klein afsetpunt beskryf word nie
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)

3.2.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*

- 'Om goedkoop arbeid te verskaf'
- 'Om grondstof te verskaf' (2 x 1) (2)

3.3 3.3.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C – V2]*

- Die Weste het besef dat hulle bygedra het tot die armoede van onderontwikkelde lande
- Die Weste is bereid om die skuld af te skryf aangesien lande nie in staat was om die lenings terug te betaal nie
- Die Weste het genoeg wins uit Afrika gemaak aangesien hulle vrye toegang tot hul grondstowwe en markte gehad het
- Dit toon die arrogante houding van die Weste teenoor die ekonomiese welstand van Afrika
- Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)

3.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1]*

- 'Eeue van koloniale uitbuiting'
- 'Verslawing'
- 'Diefstal van natuurlike hulpbronne' (Enige 2 x 1) (2)

3.3.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C – V2]*

- (a)
- Ryk/vet/ordentlik in pak gekleed
 - Hou die ontwikkeling van Afrika in hul hande
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2)
- (b)
- Swak/dun/armoedig gekleed
 - Uitbuit
 - Geen ontwikkeling het in Afrika nie as gevolg van groot skuld plaasgevind
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (4)

- 3.4 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 3B en 3C – V3]*
- Bron 3B dui aan dat globalisering slegs welvaart in ontwikkelde lande geskep het terwyl Bron 3C toon dat dit tot armoede in ontwikkelende lande gelei het.
 - Bron 3B noem dat globalisering in belang van die ryk lande funksioneer terwyl Bron 3C toon dat globalisering gelei het tot die uitbuiting, verslawing en diefstal van die natuurlike hulpbronne van ontwikkelende lande
 - Beide bronne verwys na die negatiewe impak wat globalisering op ontwikkelende lande gehad het
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 3.5 3.5.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]*
- 'Vorming van politiek'
 - 'Bevordering van tegnologiese ontwikkeling'
 - 'Verbetering van ekonomiese prosesse'
 - 'Verbetering van sosiale, gesondheid en die natuurlike omgewing' (Enige 2 x 1) (2)
- 3.5.2 *[Verduideliking van historiese konsep uit Bron 3D – V2]*
- Ryk lande dwing hul kulture af op ontwikkelende lande/ Derde Wêreldlande
 - Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 3.5.3 *[Evalueer die beperking van die bewyse uit Bron 3D – V3]*
Die bron is BEPERK omdat:
- Dit beklemtoon slegs die positiewe impak van globalisering op ontwikkelende lande
 - Dit gee 'n eensydige standpunt oor die impak wat globalisasie op ontwikkelende lande gehad het
 - Globalisasie het die lewensomstandighede van miljoene vererger
 - As gevolg van buitelandse skuld kon menige ontwikkelende lande nie op die globale mark kompeteer nie
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 2 x 2) (4)
- 3.5.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V1]*
- 'Satelliet'
 - 'Kabel' (2 x 1) (2)

3.6 [Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]

Kandidate kan van die volgende aspekte insluit:

POSITIEWE GEVOLGE

- Globalisering sal lei tot die integrasie van ekonomieë en samelewings (Bron 3A)
- Sal lei tot die vermindering van wêreldwye armoede (Bron 3A)
- Ontwikkelende nasies sal by vrye handel baat vind (Bron 3A)
- Het toegang tot maatskappye soos McDonald's en Starbucks (Bron 3B)
- Het toegang tot buitelandse lenings (Bron 3D)
- Verbeter die lewensomstandighede van miljoene mense in ontwikkelende lande (Bron 3D)
- Bevorder tegnologiese groei (Bron 3D)
- Ontwikkelende lande het die geleentheid om hul produkte na die globale mark uit te voer (Bron 3D)
- Enige ander relevante antwoord

NEGATIEWE GEVOLGE

- Globalisering word deur sommige lande en instellings op ontwikkelende nasies afgedwing (Bron 3A)
- Gelei tot ongelukheid – die rykes word ryker en die armes word armer (Bron 3B en Bron 3C)
- Gelei tot armoede (Bron 3B en Bron 3C)
- Voorsien die Noorde en Weste van goedkoop arbeid en grondstowwe (Bron 3B)
- Ontwikkelende lande het nie voordeel getrek uit die winste wat in hul lande gemaak is nie (Bron 3B)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om punte toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip oor die impak wat globalisasie op onderontwikkelende nasies gehad het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie paragraaf skryf nie. 	PUNTE 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor die impak wat globalisasie op onderontwikkelende nasies gehad het. • Gebruik bewyse op basiese manier om paragraaf te skryf. 	PUNTE 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer deeglike begrip oor die impak wat globalisasie op onderontwikkelende nasies gehad het. • Gebruik bewyse baie effektief in georganiseerde paragraaf en toon begrip oor die onderwerp. 	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE**VRAAG 4: BURGERLIKE VERSET, 1970's TOT 1980's: SUID-AFRIKA: DIE KRISIS VAN APARTHEID IN DIE 1980's**

[Beplan en konstrueer oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede.]

SINOPSIS

Kandidaat moet saamstem of nie saamstem oor hoe die SB-filosofie trots onder swartes ingeboesem het en hulle gemobiliseer het om die apartheidstaat in die 1970's uit te daag.

HOOFASPEKTE

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle met die stelling saamstem of nie, of die BC-filosofie trots ingeboesem het en swartes gemobiliseer het om die apartheidstaat uit te daag.

UITBREIDING

- Rede vir die stigting van die Swartbewussynsbeweging (SB) (Agtergrond)

Biko se filosofie van Swartbewussyn (SB)

- Maak swart mense bewus van die euwels van apartheid
- Kweek 'n gevoel van eiewaarde en vertrouwe in swart Suid-Afrikaners
- Herstel swart trots
- Verander die manier waarop swart Suid-Afrikaners hulself gesien het
- Bemagtig hulle om apartheid te konfronteer
- Biko het swart Suid-Afrikaners versoek om hulself te laat geld en dinge vir hulself te doen
- Skakel die gevoel van minderwaardigheid uit

Rol van Steve Biko

- Vorming van SASO
- SASO het SB-idees oor die kampusse van die etnies geskeide universiteite versprei
- SASO het swart eenheid en solidariteit bevorder
- Studente meer polities bewus gemaak
- Studente aangemoedig om hulself van apartheid te bevry
- Biko bevorder selfbevryding
- Hy het geglo dat assosiasie met blankes die bevrydingstryd ondoeltreffend maak en dat swartes hulself moet bevry
- Gevestigde selfhelpgroepe vir swart gemeenskappe saam met ander SB-leiers
- SB-idees is in SASO-nuusbriefe gepubliseer

Swartbewussyn word nasionale beweging

- In 1972 is die Black People's Convention gestig
- Bedoel om swart mense van sielkundige en fisiese onderdrukking te bevry
- Selfhelpprojekte is op die been gebring, bv. Zanempilo Clinic, Ginsburg en Zimele Trust Fund
- Gelei tot die stigting van die Black Allied Workers Union in 1973
- SB beïnvloed skoliere wat tot die vorming van SASB gelei het

Uitdagings wat die idees van SB aan die staat gestel het

- Die Suid-Afrikaanse regering was aanvanklik nie bekommerd oor die SBB nie en het gelyk met sy eie beleid van afsonderlike ontwikkeling
- SBB het sterker geword en 'n uitdaging aan die staat gestel
- Dit het 'n massabeweging geword wat gepoog het om apartheid te ondermyn
- Biko se toesprake het swart Suid-Afrikaners aangemoedig om apartheid te verwerp
- SB-idees spoor die werkers aan om met stakings op te tree
- SBB ondersteun disinvesteringsondernemings

Regering se reaksie op Biko se filosofie

- Verbod en huisarres van Biko en ander leiers
- SB-leiers is verbied om in die openbaar te praat
- BPC-aktiviste is sonder verhoor aangehou
- SASO is op universiteitskampusse verban
- Biko is in hegtenis geneem en ondervra
- Biko is in 1977 wreeddaardig deur die veiligheidspolisie vermoor
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met relevante slot.

[50]

VRAAG 5: DIE OPKOMS VAN DEMOKRASIE NA SUID-AFRIKA EN DIE AANVAARDING VAN DIE VERLEDE: ONDERHANDELDE OOREENKOMS EN DIE RNE

[Beplan en konstrueer oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede.]

SINOPSIS

Kandidaat moet standpunt inneem of dit slegs die rol van Nelson Mandela was wat gelei het tot die geboorte van demokratiese Suid-Afrika op 27 April 1994.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit.

- Inleiding: Kandidate moet aandui of dit net Mandela se rol was wat tot die geboorte van 'n demokratiese Suid-Afrika op 27 April 1994 gelei het.

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989 – kort agtergrond
- De Klerk se toespraak in parlement op 2 Februarie 1990 (Politieke leierskap)
- Die ontbaning van politieke en burgerlike organisasies, soos die ANC, PAC en SAKP
- Die verwydering van beperkings op COSATU, AZAPO, ens. (Politieke leierskap)
- Groote Schuur Minute, 2 Mei 1990 – beide partye ooreengekom om geweld te beëndig en om te onderhandel (ANC en NP ontmoet, ANC delegasie gelei deur Nelson Mandela, NP gelei deur F.W. De Klerk) (Politieke leierskap deur beide die NP en ANC)
- Apartheidswetgewing herroep soos die Wet op Afsonderlike Bespreking van Geriewe (Politieke leierskap)
- Pretoria Minute, 6 August 1990 (ANC die gewapende stryd gestop, NP het die noodtoestand gestop)
- KODESA 1 (19 politieke partye, uitsluitend AZAPO, KP en PAC/300 afgevaardigdes ontmoet) (Politieke leierskap en betrokkenheid van ander partye)
- Geweld bars uit in sommige dele van die land, soos Witwatersrand en Natal Slegs-blankes referendum en sy impak (March 1992) (Politieke leierskap)
- KODESA 2 (2 Mei 1992) het ineengestort. Partye kon nie saamstem oor 'n nuwe grondwet en tussentydse regering nie (Politieke leierskap)
- Die NP wou minderheidsveto hê terwyl die ANC 'n tussentydse regering vir hoogstens 18 maande en 'n eenvoudige meerderheidsregering wou hê
- Boipatong-slagting en die gevolge daarvan (17 June 1992)
- Bhislo-slagting het die proses van onderhandeling ontspoor (7 September 1992)
- Rekord van Verstandhouding onderteken op 26 September 1992 tussen Roelf Meyer (NP) en Cyril Ramaphosa (ANC) (Politieke leierskap deur alle partye)
- Sluipmoord van Chris Hani 10 April 1993) en die impak op Suid-Afrika (Rol van Mandela – Politieke leierskap)
- Veelpartyonderhandelingsforum (Politieke leierskap deur alle partye)
- Regse (AWB) aanval op Wêreldhandelsentrum en die gevolge daarvan
- Die Sonsondergangklousule wat deur Joe Slovo ingebring is het die onderhandelings dooiepunt verbreek (Politieke leierskap)
- Verkiesingsdatum aangekondig, 27 April 1994 (Politieke leierskap)
- Die ANC wen die verkiesing en Mandela word die eerste swart Suid-Afrikaanse president
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument met relevante slot saamvat.

[50]

**VRAAG: 6 DIE EINDE VAN DIE KOUE OORLOG EN 'N NUWE WÊRELDORDE:
DIE GEBEURE VAN 1989**

[Beplan en konstrueer oorspronklike argument wat gebaseer is op relevante bewyse deur gebruik te maak van analitiese en interpretasie vaardighede]

SINOPSIS

Kandidate moet standpunt inneem en demonstreer tot watter mate Gorbatsjof se hervormingsbeleid van Glasnost en Perestroika die NP en ANC beïnvloed het om in 1994 ooreenkoms oor onderhandelinge te bereik.

HOOFASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Inleiding: Kandidate moet standpunt inneem en aandui of dit die beleid van Gorbatsjof was wat die NP en ANC beïnvloed het om in 1994 ooreenkoms oor onderhandelinge te bereik.

UITBREIDING

- Gorbachev se glasnost- en perestroika-hervormingsbeleide
- Teen die einde van 1989 het die Sowjetunie in duie gestort en die impak daarvan
- Die kommunistiese regimes in Oos- Europa stort in duie
- Politieke veranderinge in die res van die wêreld het druk op die apartheids-regime geplaas om verandering aan te bring
- Die val van kommunisme het beide die Nasionale Party en die ANC geaffekteer
- Die Nasionale Party was nou gereed om met die ANC te onderhandel
- Die Nasionale Party se vrees vir 'n kommunistiese-beheerde ANC het nou ongegrond gelyk
- Na die val van die kommunisme in die Sowjet-unie; die ANC het nie verdere ondersteuning van die Sowjet-unie ontvang nie
- Die ANC kon nie langer op die Sowjet-unie vir ekonomiese en militêre ondersteuning staatmaak nie
- Die Nasionale Party se bewering dat dit as 'skans' optree teen kommunistiese uitbreiding in Suider-Afrika, het onrealisties geword
- Westerse wêreldmagte ondersteun die idee dat Suid-Afrika sy probleem vreedsaam en demokraties op kan los
- Daar was geen twyfel dat voorgesette onderdrukking van swart Suid Afrikaners deur die apartheidsregime nie volhoubaar was nie en politieke onstabiliteit tot gevolg sou hê
- Die regering het begin glo dat hervorming nodig is om die ontwikkeling van 'n sterk middelklas wat as 'bolwerk teen die rewolusie' sou optree, in te sluit
- Dit het duidelik geword dat die Nasionale Party nie meer wit minderheidsregering kan handhaaf nie
- Invloedryke lede van die Nasionale Party het besef dat apartheid nie die antwoord was op die behoeftes van wit kapitalistiese ontwikkeling nie (ekonomiese toestand)
- Die Slag van Cuito Cuanavale en die gevolge daarvan
- PW Botha het 'n beroerte gehad en is deur FW de Klerk opgevolg
- FW de Klerk het Suid-Afrika se politieke penarie besef en begin aanvaar dat die swart Suid-Afrikaners se stryd teen apartheid nie 'n sameswering vanaf Moskou was nie

- Dit het De Klerk instaat gestel om met die bevrydingsorganisasies te onderhandel
 - Op 2 Februarie 1990, het De Klerk 'n nuwe en regverdige grondwetlike bedeling aangekondig
 - De Klerk het alle anti-apartheidsorganisasies, insluitend die ANC, PAC en SAKP, ontban
 - Dit het die einde van die apartheidsregering aangedui en die begin van die onderhandelingsproses aangedui
 - Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hul argument saamvat met relevante slot. **[50]**

TOTAAL: 150

www.mycourses.co.za